

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
Soruların Cevapları

Soru 1: 06.08.2008 günü Moritanya'da, Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanı General Muhammed Vild AbdulAzîz liderliğinde ordunun, Cumhurbaşkanı Seyyid Muhammed Vild eş-Şeyh Abdullahi ve Başbakan Yahyâ Vild Ahmed el-Vâkıf'a karşı askerî darbe yaptığı ilân edildi. Bu da ordunun, 2005 yılında Mu'âviye Vild Taya'ya karşı Albay Alî Vild Muhammed Fâl liderliğinde askerî darbe düzenleyip onu devirmesinin ve otorite dizginlerini ordunun teslim almasının üzerinden iki yıldan az bir süre geçtikten sonra, otoritenin seçilmiş bir hükümete devredileceği sözü verilmesine binaen Mart 2007'de yapılmasına izin verdiği seçimlerin üzerinden henüz 16 ay geçmişken oldu. Şu halde bu darbenin hakikati ve ardındaki dürtü nedir?

Cevap 1: Çetin bir direnişin ardından Sömürgeci Fransa, Moritanya'daki Müslümanlara 1920 yılında galebe çaldı ve orayı bir Fransız Sömürgeci olarak ilan etti. 1946'da orayı Fransa'ya bağlı denizaşırı bölge ilan edip şekli bir bağımsızlık verdikleri 1960 yılına kadar bu sömürgeciler fiilen orada kaldılar. Lâkin oradaki işlerin dizginlerine egemen bulundular ve prensiplerine göre orada bir ordu oluşturup kendi kültürlerine göre subaylar yetiştirdiler. Moritanya'daki darbeler, Fransızların atadığı ilk Devlet Başkanı Muhtâr Vild Dâda'ya karşı 1978'deki darbeden itibaren başladı ve şu ana kadar peş peşe yapılan darbelerin sayısı beşe ulaştı. Bunlar dışında son 30 senede sayısı dokuzu bulan darbe teşebbüsleri yaşandı.

Son darbe ise; Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanı General Muhammed Vild AbdulAzîz liderliğinde, Cumhurbaşkanı Vild eş-Şeyh Abdullahi'nin bu generalin Cumhurbaşkanlığı Muhafız Alayı Komutanlığı'ndan azline, Genelkurmay Başkanı Vild el-Çazvânî'nin azline ve Jandarma Genel Komutanı'nın azline hükmeden bir kararname yayınlamasından sonra gerçekleşti. Bilindiği gibi, bunları albay rütbesinden general rütbesine yükselten Cumhurbaşkanı Vild eş-Şeyh Abdullahi'nin kendisiydi. Yani ya onlardan hoşnuttu, ya onların baskısı altında yaşıyordu ya da onların dostluğunu kazanmak için rütbelerini yükselterek gönüllerini almaya çalışıyordu, ki daha muhtemel olan bu sonuncusudur.

Binâenaleyh onun dönüp bu ordu komutanlarını böylesine kolay ve hızlı bir biçimde azletmesi şaşırtıcıdır. Bilindiği gibi onlar otoriteye çöreklenmiş iken, kendisi yeni seçilmiş bir Cumhurbaşkanıydı ve ilk kez seçimler yoluyla bir Cumhurbaşkanı gelmişti! O âdeta bunu yapabilecek bir kudrete ulaştığını, sözde demokratik süreç sebebiyle yerel ve devletlerarası destek alabileceğini ve Fransa'nın subayları darbeye teşvik etmeye güç yetiremeyeceğini zannetmişti, hele ki aldığı Amerikan desteğini de hissetmiş iken!

İlk Fransız tepkisi, Fransız Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Romain Nadal'dan geldi: "Nuakşot'taki büyükelçiliğimiz ile sürekli temas halindeyiz ve durumu, tüm ortaklarımız ile koordinasyon halinde büyük bir dikkatle takip ediyoruz... Bu durumu tanımlamak için henüz çok erken." Ayrıca Moritanya'da darbe olduğunu ilk ilan eden devlet de Fransa'dır, darbe liderinin görüştüğü ilk büyükelçi de Fransız büyükelçisidir. Bu da Fransa'nın bu darbeden haberdar olduğunu göstermektedir. Nitekim haberlerde, Fransa'nın darbeyi gerçekleşmesinden en az iki saat önce öğrendiği bildirilmiştir.

Amerika'nın, Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla verdiği tepkiye gelince; darbeyi kınamak, dünya devletlerinden de kınamalarını istemek, Avrupa Komisyonu'nun ve keza Afrika Birliği'nin kınamasını memnuniyetle karşılamak, seçilmiş Cumhurbaşkanı Vild eş-Şeyh Abdullahi ile Başbakan Yahyâ Vild Muhammed'in serbest bırakılmasını ve seçilmiş hükümetin ivedilikle göreve iade edilmesini talep etmek ve kezâ insânî yardımlar dışında Moritanya'ya yönelik yardımlarını askıya aldığını duyurmak şeklinde oldu.

Ancak bir gün sonra Fransız Cumhurbaşkanlığı, Avrupa Birliği Dönem Başkanı sıfatıyla bir açıklama yayınlayıp Avrupa Birliği Konseyi Başkanlığı'nın Moritanya'da General Muhammed Vild AbdulAzîz tarafından yapılan darbeyi kesin bir dille kınadığını bildirdi. Görünen o ki hem bu kınama geç gelmiştir, hem de Fransa adına olmamıştır, bilakis seçimleri ve demokratikleşme politikasını genel bir fikrî hat olarak öne çıkaran Avrupa Birliği adına yapılmıştır ki bu, birlik

içindeki devletlerden her birinin tutumundan farklılık arzeder. Bilhassa Amerika'nın darbeyi kınaması ve herkesten de kınamasını istemesi ardından, Avrupa'nın darbeyi destekliyoruz demesi mümkün değildi zaten, ki aksi takdirde avurtlarını şişirerek dillendirdiği demokratikleşme şiarına ters düşmüş olurdu.

Ne İngiltere'den, ne basınından, ne de medyasından herhangi bir şey çıkmaması, İngiltere'nin bu darbe operasyonundan rahatsız olmadığını göstermektedir. Demokrasi karşıtı ve darbe yanlısı gibi görünme sıkıntısında kalmamak için ne kınadı, ne destekledi, ne de lehinde veya aleyhinde propaganda yaptı.

Bu Moritanya darbesi, Ordu ile Cumhurbaşkanı-Başbakan ikilisi arasındaki çekişmeler üzerine meydana gelmiştir. Zîra ordu, Ulusal Meclis ve Senato üyelerinden, Cumhurbaşkanı'nın iktidardaki partisinden, -ki kısaca Adil Parti [PNND-ADIL (Ulusal Demokrasi ve Kalkınma Paktı)] olarak bilinir- istifa etmelerini talep ederek ortalığı karıştırdı. Bunun üzerine 05.08.2008 günü bu partinin 48 üyesi istifa etti. Ardından Cumhurbaşkanı, başta bu son darbenin lideri Vild AbdulAzîz olmak üzere ordu komutanlarını azledince, ordu komutanları da darbeye kalkıp haklarındaki azil kararlarını reddettiler ve geçersiz saydılar. İşte bu onların ilk açıklamasıydı. Darbe lideri Vild AbdulAzîz, el-Cezîra uydu kanalına 09.08.2008 günü yaptığı açıklamada da, bu darbenin, önceki devlet başkanının icraatlarına bir tepki olduğunu söylüyordu. Önceki devlet başkanının sözcüsü Abdullah Mâmâ Dubâ ise şöyle diyordu: *"Asker, devlet başkanını kukla olarak görüyordu. Bunun tam aksine olduğunu anladıklarında, iktidar partisi içine kargaşa soktular. Devlet Başkanı diğer partilerle yeni bir çoğunluk oluşturmaya girişince de, subaylar askerî araçları harekete geçirdiler."*

30.06.2008'de ise Meclis krizi patlak verdi. Nitekim Meclisteki milletvekilleri, Hükümet'i beceriksizlikle suçlayıp güvensizlik oyu verilmesini, yani düşürülmesini talep ettiler. 01.07.2008'de bu milletvekilleri hareketinin ardında Fransa'nın olduğuna, Hükümet'in ve Cumhurbaşkanı'nın uygulamalarından ve attıkları adımlardan hoşnut olmadığına dair raporlar yayınlandı ve Fransa'nın hoşnut olmama sebeplerinden bazıları; Selefî akıma bağlı Müslüman mahpusların serbest bırakılması, İslâmcılar olarak görülenleri temsil eden bir partinin kurulmasına izin verilmesi, Cumhurbaşkanlığı Konutu içerisinde bir mescit inşa eden Cumhurbaşkanı'nın dinî eğilimlerinin görülmesi, Yahudi varlığı ile ilişkilere alerji göstermesi ve kesilmesini sağlamak maksadıyla bu ilişkiyi referanduma götürme sinyali vermesi ve Amerika'nın Moritanya'daki varlığını artırmasına izin vermesi -ki en bariz faktör budur- şeklinde zikredildi.

Velhâsıl; bu zikredilenlere binâen; burada Cumhurbaşkanı'nın açığa vurmaya başladığı ama Fransa'nın hoşnut olmadığı yeni siyâsî yönelimler olduğu, subayları kendisine karşı darbeye itenin de bu yönelimler olduğu, Amerika'nın Fransız varlığı aleyhindeki bu yönelimlerden ve Fransız nüfûzunu ortadan kaldırmaya ve yerine Amerikan varlığının oturmasına hazırlık niteliğinde kendisine, Moritanya'daki varlığını artırma izni verilmesinden hoşnut olduğu, Cumhurbaşkanı'nın ordunun sultasından kurtulmayı, tahakküme güç yetirebileceği subaylar getirmeyi ve Fransız yanlısı subayları uzaklaştırmayı arzuladığı söylenebilir.

Soru 2: *Gürcistan'ı, Güney Osetya'ya saldırı girişimine iten şey nedir? Rusya'dan güçlü bir tepki beklemiyor muydu? Şu durumda bu savaş nereye gider?*

Cevap 2: Açıktır ki Gürcistan'daki savaşın fitilini tutuşturan Amerika'dır. Zîra Amerikalılardan yeşil ışık yanmasaydı, Güney Osetya'yı istila eden Gürcü kuvvetlerinin böylesi büyük bir işe kalkışmaları mümkün olmazdı.

Dolayısıyla Gürcü saldırısı önceden hazırlanmıştı ve Ruslar için sürprizdi. Nitekim bu, ilk etapta Gürcülerden ve Osetlerden olan Kafkasyalıların yakıtı olacakları uzun bir savaşın başlangıcı olabilirdi ve Rusya böylesi bir saldırıya sessiz kalamazdı. Çünkü sessiz kalsaydı, heybetini kaybederdi. Ayrıca yaklaşık 70,000'i bulan halkının çoğu, ya Rus, ya da Rus pasaportu taşıyan Rusya yanlılarından oluşuyorken ve orayı Rusya'ya bağlı Kuzey Osetya'nın tabii uzantısı olarak değerlendiriyorlarken Gürcistan'a Güney Osetya bölgesi üzerindeki egemenliğini teslim etmeyecekti.

Gürcistan ise, resmî ve devletlerarası haritalar uyarınca kendi topraklarından bir parça olmasından dolayı Güney Osetya'dan kolayca vazgeçmeyecektir. Öte yandan, Gürcistan'ı 1992 Savaşı'nda hezîmete uğratan ve son 16 sene boyunca Rus yardımı ile kendisinden ayrı kalan Osetlerden intikam almak istemektedir. Dolayısıyla râcih olan; savaşın, yüzölçümü ve nüfus bakımından Güney Osetya'dan daha büyük bir parça olan ve aynı yıl (1992'de) aynı koşullar altında Gürcistan'dan ayrılan Abhazya bölgesine de sıçrayacak olmasıdır.

Çarpışmanın patlak vermesi ardından Amerika'nın ilk açıklamaları, Amerika'nın fiilen Gürcistan'ın yanında yer aldığını göstermiştir. Amerikan Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Gonzalo Gallegos şöyle diyordu: *"Rusya ve Gürcistan'daki üst düzey yetkililer ile temas halindeyiz... Moskova'yı ateşkes için Güney Osetya'nın de facto liderlerine baskı yapmaya teşvik ediyoruz."* Böylece oradaki ayrılıkçı liderleri, de facto liderler mesâbesinde değerlendiriyordu. Bir başka açıklamada Amerikan yönetiminden bir yetkili de, Güney Osetya sorununun çözümünün, Gürcistan'ın toprak bütünlüğü temeline odaklanması gerektirdiğini söyleyerek Güney Osetya'nın Gürcistan'a ilhak edilmesi gerektiğine işaret ediyordu.

Rusya'ya gelince; Kosova bölgesinin bağımsızlığından ve Sırbistan'dan ayrılmasından sonra, buna tepkisinin, Güney Osetya ve Abhazya bölgelerinin bağımsızlığı ve Gürcistan'dan ayrılması şeklinde olacağı tehdidinde bulunmuştu. Bazı gözlemciler Gürcistan'ın NATO'ya sokulmasının, Abhazya ve Güney Osetya sorununun çözümüne bağlı olduğu görüşündeydiler. Görünen o ki Gürcistan Devlet Başkanı Saakaşvili, NATO'ya katılım için işleri hızlandırmak ve zamanla yarışmak istedi. Böylelikle devletin iç işlerine yönelik Rus müdâhalesinden kurtarılacağına ve Rus nüfûzundan tamamen kurtulmuş Letonya, Litvanya ve Estonya gibi devletler seviyesine yükseltileceğine dair Amerikan taahhütlerine güvenerek bu savaşa kalkıştı. Binâenaleyh Rus ve Gürcü tarafların nihâî bir çözüme ulaşmaları beklenmemektedir. Hele ki Gürcüler bakışlarını bu sorunun çözümüne odaklamışken... Ruslar ise bunu kendi bölgesel sahalarına has bir mesele olarak görmektedirler ve bunların koparılmasından taviz verecekleri düşünülmemektedir. O nedenle beklenebilecek en üst çözüm, "savaşçılarının istirahatı" şeklinde sakinleşmeye yavaşmalarıdır, yoksa nihâî bir çözüm değildir.

Bu savaştan en çok yararlanacak olan ise Amerika olacaktır, zaten kaybedeceği bir şey de yoktur. Çünkü en azından sorun, Rusya'nın yumuşak karnına batmış bir diken gibi kalacak, enerjisini fazlasıyla tüketecek ve diğer meselelere nazaran uzun bir süre bununla meşgul olacaktır.

H. 10 Şa'bân 1429
M. 09 Ağustos 2008